

התנ"ך שלא הכרתי והרומן "עלו שתי נשים"

הדמויות בתנ"ך כאנשים ונשים בשר ודם ויצריים: מה שהמורים שכחו לספר לי והמפרשים ניסו לטשטש – וזאת בהקשר לרומן התנ"כי שלי "עלו שתי נשים", ולשני הרומנים התנ"כיים הקודמים שלי, כולם בעלי עלילה פרובוקטיבית אך נאמנים לרוח התנ"ך.

רק מאוחר בחיי התחלתי לגלות עד כמה התנ"ך הוא ספר מדהים, גדוש בסיפורי חיים דרמטיים וטראומטיים על אנשים ונשים שחיו לפני אלפי שנים בחברה שונה בתכלית, ובכל זאת דומים לנו להפליא (ואנו להם) בסערת הרגשות שטלטלו אותם. רבות מהטלטלות הללו היו קשורות באהבה בתוך ומחוץ לנישואין, בקנאה, ואף בגירושים או פרידה בין בעל ואישה, בדומה לאלה הרווחים בקרבנו היום.

מבחינתי אחד מיסודות היופי בתנ"ך הוא בזאת שהוא מתאר אף את האישים הדגולים ביותר שבו כאנשים בשר ודם ויצריים, ואת הנשים ככאלה שהן לא רק מושא לתאוות הגברים אלא גם יוזמות יחסי מין. ומשום שהם לא מלאכים מן השמים, קל לנו להתחבר אליהם.

למרבה הצער, המפרשים המאוחרים יותר ניסו לטאטא חלק ניכר מן המיניות שבתנ"ך אל מתחת לשטיח. וחבל, כי בכך רידדו את ספר הספרים וגרעו מקסמו ומהיכולת שלנו להתחבר אליו. ברומנים התנ"כיים שלי, אני ניגשת ישירות אל הטכסט המקראי, בלי "תיווך" המפרשים.

"עלו שתי נשים" מספר את סיפורן של שתי נשותיו של בעל אחד, אלקנה. פנינה, שהיא אם לבנים ולבנות, היא דחויה ומושפלת בשל העדפתו את צרתה חנה. וחנה, שגם אהבתו של בעלה אינה מפיגה את צערה על היותה עקרה. על בסיס הסיפור המקראי הקצר אך רווי הייסורים הזה, הפותח את הספר שמואל א', בניתי עלילה סוחפת. ובה, בעזרת עוצמתן שתי הנשים בונות את חייהן מתוך ההריסות, אך במחיר כבד: פנינה מוצאת את אושרה בשדות זרים, אבל תוך פחד מתמיד שמעשיה יתגלו. וחנה זוכה לבן שהיא כמהה לו, אך כשהוא גדל, גם היא חיה בחרדה כי למרות היותו נביא ושופט מהולל, אין הוא אלא בשר ודם, ולפתחו רובצת תשוקת סתרים שעד הסוף אמו – והקוראים -- אינם יודעים איך יתמודד איתה.

הרומן **"אפר על ראשה"** מגולל את מעשה האונס של תמר בת דוד בידי אחיה אמנון, ואת הנקמה שנקם אחיה אבשלום באמנון. לתוך הסיפור המקראי הזה, בניתי גם את סיפור אהבתה של תמר לאיש המסתורין עילי האחוחי, המציל אותה מתהומות הייאוש אך מסתיר ממנה את הסוד האופף את חייו.

באמצעות הרומן, קול זעקתה של תמר על האונס לו נפלה קורבן מהדהד באוזנינו גם לאחר אלפי השנים שחלפו מאז, והספר מאיר את הדמיון בין עולמן של נפגעות האונס אז והיום: הבושה, תחושת האשמה, הקושי להשיג צדק, אך גם את העוצמה הנשית הייחודית המאפשרת להן לגבור על הטראומה ולשקם את חייהן.

ברומן **"אשת לפידות"** דבורה, נביאה ומנהיגה נערצת מזמנת אליה את שר הצבא ברק ומצווה עליו לצאת לקרב נגד הכנענים העושים שמות בישראל. ברק משיב לה במילים האלמותיות אך התמוהות: **אם-תִּלְכִּי עִמִּי וְהִלַּכְתִּי וְאִם-לֹא תִלְכִּי עִמִּי לֹא אֵלֶךְ**. דבורה, למרות היותה אשת איש ואם, הולכת עם ברק לא רק לשדה הקרב אלא גם לעירו. מדוע רוצה ברק שדבורה תחבור אליו? איך מגיב בעלה לפידות על מסע תמוה שכזה? ומה מתרחש בין דבורה לברק כשהם לבדם? עלילת הספר משיבה על שאלות אלה בדרך מקורית משלה.

"אשת לפידות" מפתח את סיפורה של אישה אשר על אף שחיה בחברה הנשלטת בידי גברים "שברה את תקרת הזכוכית", ובכוח אישיותה הגיעה לפסגה ועיצבה את חיי האומה.

בשלושת הספרים, הגם שהעלילה היא פרובוקטיבית, לטעמי היא נאמנה בכל לרוח התנ"ך, ופותחת פתח להבנת העוצמה המיוחדת של הנשים בתנ"ך.

חוה עציוני-הלוי היא פרופסור אמריטוס לסוציולוגיה פוליטית באוניברסיטת בר-אילן.

בשנים האחרונות היא עוסקת בכתיבת רומנים תנ"כיים. הרומנים שלה כוללים: **"אשת לפידות"**, **"אפר על ראשה"** וכן **"ולו שתי נשים"**, כולם בהוצאת אריה ניר.